THE INTENSITY OF THE ETHNOFOLCLORIC CONSTITUENTS IN THE RURAL INSPIRATION PROSE FROM BESSARABIA

Mariana Cocieru
PhD., Senior Scientific Researcher, Romanian Philology Institute "Bogdan Petriceicu-Hasdeu", Ministry of Education, Culture and Research of the Republic of Moldova

Abstract: At the beginning of his assertions, the rural prose of Bessarabia takes the form of chronic narratives, close to folkloric models. Rural villagers, enunciating the village and its problems, assimilate the essential feature of anonymous creators and use in their works characters, means, methods of folk origin trying to explain the whole universe, including the urban one, as a way of defending against social-political chaos. Reflector of a genuinely unaltered, traditional environment of a kind of „patriarchal paradise", this prose model initiates a vehement opposition to new social events destined to destroy the isolated, autonomous and rebellious spatial concept of „village-fortress" to any contact from outside. Important for studying the specificity of the relation between folklore and literature in Bessarabia is the activity of documenting the writers in order to know the folk creation and to collect the immaterial treasure.
The creative identity of the author is the correlation of several folkloric elements – the story, the ballad, the lyric song, the legend. Par example, writer V. Vasilache uses the allegory, structure and system of conventions of the story, V. Beşleagă approaches historical traditions, legends, dream and folkloric symbols, the narrative fabric of I. Druţă has a close connection with folklore by escalating the oral forms of the story.

Keywords: rural prose, native spirit, popular culture, folkloric space, aesthetic transfiguration.

În perioada „dezgheţului hruşciovist", literatura română din Basarabia anilor 1960 a fost marcată de o diversificare a tendinţelor şi orientărilor artistice. Căutările maeştrilor de condei erau orientate spre experimentarea simbiozei „elanului romantic cu notaţia realistă" [1, p. 12], a elementului liric cu cel epic, a metaforei cu vocabula folclorică, a analiticului cu psihologicul, a observaţiei sociale cu monologul interior, a experimentelor moderne cu practicile tradiţionale. În rezultatul acestor căutări s-a dezvoltat „proza lirică de respiraţie rurală" [1, p. 12], care s-a transformat într-un puternic curent artistic, cu implicaţii tipologice de *sămănătorism* şi *neosămănătorism*, avîndu-l ca promotor pe scriitorul I. Druţă, urmat de V. Vasilache, V. Beşleagă, N. Esinencu, V. Ioviţă, D. Matcovschi, N. Vieru.

Criticul Ion Ciocanu, atunci cînd supune revizionismului est-etic termenul de „proză rurală", ajunge la concluzia că „folosit în chip abundent în critica literară de odinioară, nu trebuie evitat în mod categoric" [2, p. 319]. Din perspectiva unui instrument de lucru, termenul s-a aflat în atenţia diverşilor critici, atît din Rusia şi republicile post-sovietice („деревенский" roman), cît şi din România şi Basarabia. Astfel, N. Bileţchi îl utilizează în repetate rînduri în studiile sale *Romanul şi contemporaneitatea* şi *Consideări şi reconsideări*, iar A. Gavrilov, rezervat – în volumul *Reflecţii asupra romanului*. Ceva mai tîrziu, în 2003, criticul A. Gavrilov va reveni în studiul *Proza rurală, sămănătorismul şi problema sincronizării* cu unele nuanţări asupra fenomenului respectiv: „Proza rurală cvasisămănătoristă din anii '60-'70 n-a fost un fenomen regional, ea a cunoscut o amplă dezvoltare şi în literaturile din alte republici ale spaţiului exsovietic şi chiar exsocialist, inclusiv în literatura rusă, unde a fost reprezentată de o întreagă pleiadă de prozatori de mare

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)

popularitate în epocă: V. Belov, V. Astafiev, V. Şukşin, S. Zalîghin, V. Rasputin, A. Nosov, de scriitorul kirghiz de limbă rusă C. Aitmatov ş. a. Unele similitudini (tradiţionalismul conservator, opoziţia sat-oraş, superioritatea morală a ţăranului sau a intelectualului de origine rurală etc.) ale acestei proze multinaţionale cu sămănătorismul românesc erau evidente, deşi, cu excepţia prozei rurale basarabene, de nici o influenţă a acestuia nu putea fi vorba. E de presupus că fiecare literatură naţională îşi avea propriile sale tradiţii similare cu cele sămănătoriste" [3, p. 31]. În cele din urmă, mişcarea literară denumită „proza rurală" din Basarabia, în care „ruralismul şi-a găsit expresia artistică cea mai autentică", iar mai tîrziu şi prin depăşirea lui, ia amploarea unui curent ideologico-literar, reprezentat de „un tradiţionalism sincronizat cu spiritul epocii sale de vîrf" [3, p. 32-33].

Valentina Marin Curticeanu în monografia *Realismul romanului rural românesc* evidenţiază faptul că „romanul românesc rural are şansa să-şi recapete contemporaneitatea pierdută şi să devină, la fel ca romanul citadin, o mitologie necesară" [4, p. 39], iar Nicolae Bîrna în cercetarea *Ipostaze ale modernizării prozei rurale* demonstrează că o proză modernă poate fi creată şi în baza elementelor rurale, continuînd ideile criticului literar E. Lovinescu, care întrevedea dezvoltarea romanului din două perspective: „o evoluţie a materialului de inspiraţie de la rural la urban; o evoluţie a tratării de la subiect la obiect sau de la lirism la adevărata literatură epică" [5, p. 168].

Argumente concludente în favoarea intensităţii pe care a exercitat-o cultura populară asupra afirmării prozei rurale ca mijloc imanent de expresie sunt aduse de exegetul I. Ciocanu: „În străduinţa lor de a exprima realitatea specifică satului, scriitorii apelează neapărat la mijloace şi procedee din *creaţia orală* a sătenilor, la felul de a folosi resursele lingvistice, specific oamenilor de la sat, la alte particularităţi ale manifestării personajelor plăsmuite de scriitori pe baza contemplării şi studierii exponenţilor populaţiei rurale" [2, p. 321]. Într-un studiu recent, criticul face o observaţie şi din perspectiva contextului social-politic. În scopul ignorării regimului propagandist, prozatorii au revenit la o „scriitură de tip folcloric sau crengian, exaltînd modul de viaţă constituit istoriceşte al ţăranului basarabean care, chiar în condiţiile draconice de după 28 iunie 1940, au arat şi semănat, au adus pe lume fii şi fiice, le-au asigurat o existenţă cît de cît normală ca să poată învăţa carte" [6, p. 11].

Investigînd sfera de răspîndire a termenului de *proză rurală*, observăm că cercetătorii M. Cimpoi, I. Ciocanu, A. Gavrilov, E. Botezatu, M. Dolgan, A. Burlacu, T. Butnaru, A. Ghilaş ş. a., într-o măsură mai mare sau mai mică, utilizează dublete-sinonime în studiile lor: „proză lirică de respiraţie rurală" – M. Dolgan; „tematică rurală", „ruralism" – E. Botezatu, M. Cimpoi; „lirică rurală", „viziune rustică" – T. Butnaru; „proză rurală" – I. Ciocanu, A. Gavrilov, A. Burlacu, A. Ghilaş.

În aceeaşi ordine de idei vom invoca şi similitudinea recurentă a principiului fundamental al ideologiei regionalismului cultural etalat în literatura interbelică prin exploatarea *spiritus loci* (spiritul locului/local) ca modalitate de „resurecţie" a ideii de specific naţional. Drept model probat, pentru scriitorii postbelici „exaltarea spiritului autohton în cultura şi literatura română din Basarabia interbelică ilustrează o nevoie specifică de autoafirmare imperioasă a identităţii naţionale, care se simţea ameninţată de «invazia» influenţelor din exterior" [7, p. 6]. Printre principiile de bază ale acestui model de „rezistenţă seculară subterană", care au devenit necesare dezvoltării ulterioare a literaturii de după război, se înscriu: „descoperirea şi (re)punerea în circulaţie a unor teme şi valori estetice mai mult sau mai puţin inedite, ne(re)cunoscute la Centru: regiunea în articulaţiile sale intime, regionalismele, lumea rurală, viaţa populară, peisajele autohtone etc." [7, p. 7].

Analizînd procesul literar din perioada anilor '60-'80, exegeta T. Butnaru observă că „experienţa dramatică a acestei generaţii de scriitori a determinat ca drumul lor în literatură să fie deseori urmărit de obsesia satului. Ceea ce L. Blaga confirmase anterior, [că] «veşnicia s-a născut la sat», corespundea întru totul dispoziţiei lor interioare şi structurii sufleteşti. Deşi,

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)

după precizarea lui E. Manu, că tipologic ei nu mai sunt «țărani, ci intelectuali», nostalgia satului îi însoțește, revărsîndu-se în confesiuni lirice vibrante. Reconstituirea atmosferei rustice vine direct prin prisma creației populare. «Satul din suflet» care trăiește în intuiția lor scriitoricească nu le-a permis să se depărteze prea mult de folclor, nici atunci cînd o senzație de «saturație folclorică» se întrezărește la orizontul contemporaneității, iar tendința spre reflexele poeziei moderniste deveniseră o modă" [8, p. 9].

Academicianul M. Cimpoi surprinde în transfigurarea estetică a spațiului folcloric nu doar „o orientare tematică, ci substanța organică a literaturii basarabene, dimensiunea ei ontologică fundamentală". Satul devine pentru scriitori „o oglindă a universului", o „imago mundi", o „realitate absolută". Criticul va evidenția un adevăr consemnat și de alți exegeți: „Satul basarabean se identifică mai degrabă cu spațiul suferinței; istoria îl terorizează din toate cele patru părți ale lumii, îl transformă într-un «nod» tragic. Marcat de «fatum», agresat de civilizație, se ține, însă, de «obiceiul pământului» și supraviețuiește" [9, p. 217].

Prozatorii ruraliști, enunțînd satul și problemele lui, își însușesc trăsătura esențială a creatorilor anonimi ai capodoperelor folclorice și utilizează în operele lor personaje, mijloace, procedee de origine indigenă, ceea ce-i permite cercetătoarei Ana Ghilaș să investigheze procesul literar din Basarabia din perspectiva modelului *bonus pastor* [10]. „Trimiterea la *rusticitate,* afirmă exegetul Dan Mănucă, devine obligatorie în orice scriere care aspiră la un statut cît de cît literar" [11, p. 41], mai ales, cînd prozatorul încearcă să explice universul în totalitate, inclusiv pe cel urban, ca pe un mod de apărare împotriva haosului social-politic. De aceea „cercetarea spiritualității rustice ne-ar putea reda umanitatea, un univers pluridimensional care să ne elibereze din capcana orizontului plat în care *homo videns* navighează, unde omul plat își pierde clipă de clipă dimensiunea profund umană" [12]. Prin urmare, reabilitarea umanității, dar și rezistența în fața vitregiilor istorice au fost ancorate de către scriitori în valorificarea simbolurilor mitico-folclorice: *pământul, drumul, izvorul, hora, cimpoiul, fluierul, buciumul, cornul, doina, casa, pragul, focul din vatră, peștera, biserica, elementele de port național, păsările, păstorul, toiagul, mama* etc. Astfel, folclorul nu este doar un izvor de inspirație pentru prozatori, ci o legătură strînsă cu tradiția, cu psihologia populară.

Investigațiile folcloristice de ultimă oră s-au străduit să stabilească rolul colectivității și al individului în crearea, păstrarea și transmiterea folclorului. Ceea ce este nou pentru individ, capătă rezonanță în colectivitate doar dacă consună tradiției și devine un bun asimilat. Prin urmare, caracterul colectiv al creației populare mizează pe raportul dintre creatorul popular și colectivitatea căreia aparține și relația dintre tradiție și improvizație. În mod evident, modelul *bonus pastor* reprezintă un simbol al etniei.

Pentru a elucida factorii care participă la sensibilizarea artistică a *prozei rurale* să urmărim ce reprezintă spațiul și timpul în mentalitatea țăranului român. Timpul pentru individul de la țară este legat de spațiul rural, cel al satului și se pretează judecății din două perspective: „timpul ca fenomen pozitiv, [...] legat de știința pozitivă populară [...] inseparabil de observarea obiectivă a cerului și timpul fenomen mistic, [...] legat de credințe și obiceiuri, inseparabil de observarea strictă a rînduielilor colective magico-religioase" [13, p. 8]. Astfel, pentru a creiona personaje specifice mediului rural, prozatorii sunt îndemnați să dea pondere timpului și spațiului în concepție populară. Timpul, reprezentat de marea trecere existențială, necesită din partea maeștrilor de condei conștientizarea elementelor indispensabile unei atare derulări temporale. Probabil din aceste considerente, proza de respirație rurală transfigurează constituentele etnofolclorice în strînsă legătură cu cadrul ritualico-magic de desfășurare a acestora. Timpul în viziune folclorică se desfășoară în strînsă corelație cu viața spirituală a mediului sătesc, de aceea „nu apare anormal și ciudat, ci organic, plin de sens și firesc" [13, p. 14].

Cît privește spațiul folcloric, doar țăranul e avizat să-i dea acestuia esență, valoare și

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)

pondere, deoarece în fond „țăranul nu pleacă nici de voie, nici de nevoie. El n-are unde să-și mute sărăcia, pentru că, smuls de pe ogorul lui, ar fi osîndit să piară ca un arbore smuls din rădăcini. De aceea țăranul e pretutindeni păstrătorul efectiv al teritoriului național" [14].

Investigînd transfigurarea spațiului de sorginte folclorică în proza rurală, vom releva o etapă esențială și pentru o cercetare etnologică, care presupune determinarea spațiului prin stabilirea și delimitarea hotarului ca „margine a unui spațiu cultural" [15, p. 18]. Afirmarea și esențializarea fenomenului de *proză rurală* în literatură, prin invocarea habitatului tradițional, a motivat descrierea satului și a țăranului în ipostaza lor fenomenologică (natură, atmosferă, cadru rustic, personaje, limbaj, vestimentație, ocupații specifice, obiceiuri și tradiții etnofolclorice, mentalități etc.). În universul creator al scriitorilor români din Basarabia, după cum menționează T. Butnaru, „satul esențializează, el aprofundează ideea continuității, a permanenței, a legăturilor originare cu pămîntul, cu problemele sociale și morale ale vieții omenești" [16, p. 23]. Scriitorii înșiși insistau asupra acestui adevăr – pentru ei spațiul rural e „acea eternă lecție de colectivitate, acel suflu al întregului", „e întrupare, rod și saț, pîinea noastră cea de toate zilele, vinul de pe masă, cîntec și joc, tradiții noi și obiceiuri de cînd lumea, nod al șoselelor asfaltate și loc al șezătorilor, unde mai răsună bătrînescul murmur al baladelor" [17, p. 12].

Reflector al unui mediu genuin, nealterat, tradițional, a unui fel de „rai patriarhal", modelul respectiv de proză inițiază o opunere vehementă față de noile evenimente sociale, destinate să distrugă conceptul spațial de „sat-cetate", izolat, autonom și rebel la orice contact din afară. Aproape în toate operele literare ale perioadei respective este evocat spațiul delimitat, reprezentat printr-un sat aflat undeva la periferiile spațiului urban, mai adesea izolat de păduri și ape, de regulă, așezat pe deal, sau între dealuri, cu prescripția bine determinată de a fi ferit de diverse intruziuni. Delimitarea strategică a spațiului prin hotare oferă scriitorilor posibilitatea de a crea o altă imagine a însingurării. Momentul este relevant, deoarece permite concentrarea unui prilej de a opune rezistență stabilă noilor implicații ale transformărilor sociale și tehnice parvenite din mediul urban. Oponența creată permite cititorului să surprindă în detaliu valorile morale și spirituale ale satului, acesta reprezentînd „cu adevărat o unitate socială românească organică. Tot ce ne aparține mai deplin și este crescut mai viu în sat se află. Minunea istorică a poporului românesc în fața căreia istoricii străini și români stau nedumeriți o pot afla tot aici. Vechea noastră civilizație este o civilizație sătească, despre care putem spune că a fost odată cu neamul" [18, p. 16]. Prin urmare, și personajele de sorginte folclorică, inspirate din mediul rural ca Onache Cărăbuș, Nuța, Horia Holban, mătușa Ruța, Gheorghe Doinaru, păstorul etc. (I. Druță), Toader Lefter, moș Pătrache (I. C. Ciobanu), badea Lisandru Povară, mătușa Vera (D. Matcovschi), moș Căprian (V. Ioviță), Lion, Anton Horodincă (G. Meniuc), Serafim Ponoară, mama Ileana, Ileana Râpoaica (V. Vasilache), Isai, Ignat, Ana, Filimon, Alexandru Marian (V. Beșleagă) etc. Sunt unici, singuratici, inadaptabili, care prin modalitatea lor distinctă de reacție la problemele existențiale se disting de colectivitate. Specifică personajelor respective este și intenția de creare a unui spațiu izolat în interiorul celui rural. Astfel, și casele acestora reprezintă un topos singularizat. Onache Cărăbuș își ridică casa pe un deal, casa păstorului chiar dacă e în centrul satului seamănă mai mult a stînă, Toader Lefter, dar și moș Pătrache își au bordeiele lor la care nu vor să renunțe, moș Căprian are casa cocoțată pe malul celei mai adînci rîpe, Ileana Râpoaica trăiește într-o văgăună, mama Ileana – pe un deal galben în niște ponoare, Serafim Ponoară ajunge, în cele din urmă, să aspire și el la un perete alb-siniliu proptit într-un ulm: „Iată de-amu mă simt ușor-ușor, parcă sunt văzduh! Am lăcaș... Aici am să rămîn, sub ulmul ista, sub streașina lui" [19, p. 439]. Arhetipurile create sunt păstrătoare ale credințelor acestui neam, purtătoare ale înțelepciunii seculare a strămoșilor, apărătoare ale tradițiilor și valorilor etice eterne.

E reflectarea unui spațiu pastoral, a unui „habitat claustrat", din care personajele respective nu încearcă să evadeze, ba se închid și mai mult, îngustîndu-și existența pînă la cea

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)

a vetrei, cu conștiința veridică de a păstra viu focul din vatră. Aspectul de „bonus pastor" este explicat plenar și de Constantin Noica: „În țăranul nostru coexistă azi și precumpănit altădată *un suflet de tip pastoral*. Dacă tipul agrarian ar defini pe țăranul român, cum s-ar explica cultura noastră populară? Toate formele superioare ale culturii populare țin de singurătatea pastorală: dorul ca și jalea, doina ca și basmul" [20, p. 3].

Pentru Mircea Eliade fenomenul pastoral al izolării spațiale este în strînsă legătură cu păstrarea identității noastre naționale și culturale: „Păstorii – acești «marinari pe uscat», cum îi numește Constantin Noica – au alcătuit din cele mai vechi timpuri o prediasporă românească. Purtîndu-și turmele din Carpații pădurоși pînă în Dobrogea <...>, ei au contribuit nu numai la menținerea unității graiului și obiceiurilor românești, dar au alcătuit totodată un element universalist în plămada culturii populare" [Apud 21, p. 152].

Cercetarea asiduă a procesului de resuscitare a literaturii din Basarabia prin „întoarcerea la izvoare", percepută ca o revenire la spațiul mitic, a permis exegetei A. Ghilaș corelarea unor importante concepte menite a rezolva problema reabilitării identității naționale: „*relația tradiție-contemporaneitate, ethos popular-ethos general-uman, entitate națională și entitate individuală*" [22, p. 16]. Sincronizat cu procesul literar din dreapta Prutului, cel din Basarabia cunoaște o reabilitare a eticului și esteticului prin invocarea unor teme primordiale: tema mamei „ca un principiu cosmic, ca o *Magna Mater*, ca un simbol al continuității" [9, p. 165]; tema mioriticului ca „o dimensiune esențială a conștiinței românești din Basarabia cu tot complexul ei geopsihic de situare *hic et nunc* sub semnul unui fatum universal, dar și sub semnul vetrelor securizate ce asigură continuitatea" [9, p. 165].

La începutul afirmărilor sale, proza rurală din Basarabia ia forma unor narațiuni-cronici, apropiată modelelor folclorice, unde „faptele, întîmplările timpului, personajele" sunt introduse în țesătura textului, „decît văzute și plăsmuite ca generatori activi ai fenomenelor descrise" [23, p. 18]. Revelația estetică ia amploare prin romanele-cronică ale lui I. C. Ciobanu și continuă prin „analiză psihologică" romanescă inițiată de I. Druță.

Din perspectiva celor formulate prezintă interes operele: *Codrii* (1954), *Podurile* (1961), *Cucoara* (1975), *Podgorenii* (1982) de I. C. Ciobanu; *Caloian* (1967), *Disc* (1968), *Anton Horodincă* (1970) de G. Meniuc; *Zbor frînt* (1966), *Ignat și Ana* (1972-1973, 1997), *Acasă* (1963-1973), *Viața și moartea nefericitului Filimon* (1970) de V. Beșleagă; *Povestea cu cocoșul roșu* (1966) de V. Vasilache; *Singur în fața dragostei* (1966) de A. Busuioc, *Frunze de dor* (1955), *Ultima lună de toamnă* (1963), *Povara bunătății noastre* (1961-1967, 1985), *Biserica Albă* (1975-1981, 1986-1987), *Clopotnița* (1972), *Horodiște* (1975), *Toiagul păstoriei* (1984) de I. Druță; *Duda* (1973), *Bătuta* (1975), *Toamna porumbeilor albi* (1979),*Focul din vatră* (1982)de D. Matcovschi; *Rîsul și plînsul vinului* (1965), *Se caută un paznic*, *Fîntînarul*, *Magdalena*, *Raiul lui Vistian Pogor* din volumul *Dincolo de ploaie* (1979), *Un hectar de umbră pentru Sahara* (1984) de Vlad Ioviță etc. Pe parcursul anilor 1960-1980, odată cu „deschiderea hotarelor" și pătrunderea civilizației urbane în mediul rural, cu destabilizarea socială, prozatorii „recurg tot mai des la simbol, la mit, la legendă, la parabolă și la alte mijloace convenționale care îi permit scriitorului să creeze o lume imaginară în opoziție polemică cu cea reală, care îi contrazice idealul său" [24, p. 130].

Analizate în parte și confruntate, prozele scriitorilor români din Basarabia dezvăluie individualitatea creatoare a autorilor lor, dar și aspectele comune. Bunăoară, romancierul I. C. Ciobanu a cunoscut în folclor momente ale experienței și înțelepciunii poporului, a preluat învățămintele ascunse în zicala și proverbul popular (segment explorat și de Vladimir Beșleagă, Vasile Vasilache, Ion Druță), a folosit pe larg elementul rustic pitoresc, a apelat nemijlocit la filozofia și etica populară, la „descrierea plastică și atrăgătoare a obiceiurilor populare, a nunților, a Paștelui etc." [23, p. 25], a surprins „rădăcinile spirituale ale poporului, legătura lui sufletească cu pămîntul și natura, valorile lui morale", fiind apreciat de critica literară „pentru reproducerea fidelă a anumitor dimensiuni ale vieții satului moldovenesc"

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)

[23, p. 160]. După mai multe investigații observăm că accentele interacțiunii folclorului cu proza rurală s-au realizat prin excelarea baladescului și dramaticului, prin sugestiile alegoriei și parabolei, prin ponderarea elementului convențional și mai ales a celui de poveste și legendă, a timpului și spațiului de sorginte folclorică.

BIBLIOGRAPHY

1. DOLGAN, M. *În loc de argument*. În: *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări: manual – studii pentru şcoala universitară şi cea preuniversitară*. Chişinău: Tipografia Centrală, 1998, p. 7-16.
2. CIOCANU, I. *Autenticitatea „ruralismului" în romanul „Povestea cu cucoşul roşu" de V. Vasilache*. În: *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări: manual – studii pentru şcoala universitară şi cea preuniversitară*. Chişinău: Tipografia Centrală, 1998, p. 319-326.
3. GAVRILOV, A. *Proza rurală, sămănătorismul şi problema sincronizării*. În: *Metaliteratura*, 2003, nr. 7, p. 29-33.
4. CURTICEANU, V. M. *Critica şi modelul: Însemnări critice*. Bucureşti: Eminescu, 1986. 133 p.
5. LOVINESCU, E. *Istoria literaturii române contemporane*. Chişinău: Litera, 1998. 382 p.
6. CIOCANU, I. *Spiritul autohton în nuvelistica anilor '60-'70*. În: *Philologia*, 2015, nr. 3-4, p. 8-20.
7. CIOBANU-TOFAN, A. *Spiritus loci. Variațiuni pe o temă: Studiu*. Chișinău, Gunivas, 2001. 208 p.
8. BUTNARU, T. *Viziuni şi semnificații mitico-folclorice în poezia contemporană (anii 1960-1980)*. Chişinău: S. n., 2011. 200 p.
9. CIMPOI, M. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chișinău: Arc, 1997. 432 p.
10. GHILAŞ, A. *Romanul anilor '60. Modelul bonus pastor (material ştiinţifico-didactic)*. Chişinău: CEP USM, 2006. 120 p.
11. MĂNUCĂ, D. *Lectură şi interpretare. Un model epic*. Bucureşti: Minerva. 240 p.
12. CASSIAN MARIA, S. O cale către România profundă (III). În: Chronos XXI: Platformă intelectuală a Democrației creștine: Civism, Atitudine și Responsabilitate, 2 decembrie 2012. http://www.chronos21.ro/2012/12/o-cale-catre-romania-profunda/ (vizitat la 03.12.2016). Convorbiri Literare. 2010, Nr. 9 (177), p.
13. BERNEA, E. *Timpul la țăranul român: Contribuție la problema timpului în religie și magie*. București: Tipografia „Bucovina" I. E. Torouțiu, 1941. 77 p.
14. REBREANU, L. *Laudă țăranului român: Discurs rostit la 29 mai 1940 în ședință publică solemnă cu răspunsul dlui I. Petrovici*. București: Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1940. https://pongogonzo.wordpress.com/2013/06/14/liviu-rebreanu-lauda-taranului-roman/ (vizitat la 12.07.2019).
15. BUZILĂ, V. *Hotarul şi semnele de hotar în satul tradițional*. În: *Buletin ştiinţific*, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Tom 14. Chișinău, 2004, p. 18-55.
16. BUTNARU, T. *Orientări folclorice în poezia postbelică din Basarabia (anii 1960-1980)*. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2004. 215 p.
17. DAMIAN, L. *Îngînduratele porți*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1975. 136 p.
18. BERNEA, E. *Civilizația română sătească*. București: Vremea, 2006. 168 p.
19. VASILACHE, V. *Scrieri alese*. Chișinău: Literatura artistică, 1986. 569 p.
20. NOICA, C. *Pagini despre sufletul românesc*. București: Humanitas, 1991. 112 p.

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)

21. BENGA, G. *Mircea Eliade. Căderea în istorie*. Timișoara: Hestia, 2005. 226 p.
22. GHILAȘ, A. *Romanul anilor '60. Modelul bonus pastor (material științifico-didactic)*. Chișinău: CEP USM, 2006. 120 p.
23. CIOCANU, I. *Romanul „rural" postbelic în perspectivă estetică. Referat pentru obținerea titlului de doctor habilitat în filologie (în baza lucrărilor publicate*). Chișinău, 2000. 45 p.
24. GAVRILOV, A. *În căutarea de noi repere pe drumul gîndirii: Studii, articole, comunicări, prelegeri, fragmente*. Chișinău: S. n., 2013. 458 p.
25. CIMPOI, M. *Alte disocieri*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1971. 255 p.

BDD-A30597 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 12:49:43 UTC)